

RECORDS DE LA TRADICIÓ FESTIVA DE BELLVEI DEL PENEDÈS (1836-1938)*

RESUM

L'any 1836 és l'any que fita inferiorment l'evolució festiva del meu treball perquè és una data englobada dins el període de la Renaixença a partir de la qual es començà a produir un canvi en el model festiu dels pobles a causa de la recuperació de la cultura i la tradició catalanes, la situació de les quals era pèssima durant el període anterior anomenat Decadència. Una altra dels motius és que en aquest mateix any es desenvolupà el primer acte festiu del qual tinc constància, que és la Festa de Sant Roc. Durant aquest període es desenvolupen festes puntuals com la Festa de l'Arbre, una festa escolar, entre d'altres. Pel que fa a les festes majors, situo com a data d'inici per a la seva anàlisi l'any 1877 per un motiu molt senzill: la manca d'informació anterior, ja que s'ha de tenir en compte que Bellvei tenia un nombre d'habitants molt reduït, al voltant de 800, i els mitjans de comunicació, que són una font d'informació excel·lent. No narraven ni descrivien gaires esdeveniments i successos que passessin al poble. L'any que conclou aquest període és l'any 1938, ja que fou l'últim any on hagués pogut tenir lloc una Festa Major no englobada en l'etapa franquista. Malauradament no se'n va realitzar cap a causa de la Guerra Civil.

ABSTRACT

My work on the evolution of festivities starts back in 1836 as this year falls within the "Renaixença" period, in which the festive model of many towns started to change due to the recuperation of Catalan tradition and culture. The situation of the latter had been dreadful during the so-called Decadence period. Another reason is that the first festive event of which I have found records –Sant Roc's Festivity– took place in the same year. During this period, festivities isolated in time take place such as the Tree's Festivity, a school-type festivity, among others. As for summer festivities I start analysing them from 1877 due to the lack of previous information. It must be born in mind that Bellvei only had a reduced number of inhabitants –roughly 800– and the media, which are an excellent source of information, did not relate nor describe many events and celebrations taking place in the village. This period concludes in 1938, as it was the last year in which a summer festivity could have taken place away from Franco's regime influence. Unfortunately, no festivity took place due to the Spanish Civil War.

(*) Aquest text forma part del treball de recerca "Records de la Tradició festiva (evolució festiva de Bellvei 1836-2011)", realitzat a l'Institut de l'Arboç durant el curs 2011-12 i dirigit pel professor Jofre Amorós.

FESTES MAJORS

Les primeres referències que tinc de les festes majors a Bellvei són de l'any 1877, la qual cosa no vol dir que anteriorment no se'n realitzessin, ja que el més probable és que sí que se'n fessin seguint el model festiu de l'època. En els inicis de la Festa Major, les encarregades d'amenitzar els balls eren les bandes militars. No va ser fins a la dècada dels noranta del segle XIX que van ser substituïdes per orquestres, encara que tinc constància que l'any 1902 i 1903 van venir bandes militars a Bellvei ja que, a principis del segle XX va tenir lloc el moment de la seva màxima esplendor. Van ser dos anys puntuals.

Les primeres sales de ball que m'apareixen, de les quals desconec l'any de creació, són, l'any 1892, la Sala de Don Pablo Inglada, de la qual no puc afirmar amb seguretat la seva possible ubicació per falta de dades; però el que sí que puc dir és que, mitjançant la deducció d'alguns aspectes, m'atreveixo a afirmar on podria haver estat ubicada. El cas és que a Bellvei el cognom Inglada ha estat poc freqüent, per la qual cosa em va ser fàcil concloure la seva ubicació; penso que aquesta sala correspondria a la casa on actualment hi ha el forn de pa Totusaús, a l'avinguda Nostra Senyora de l'Assumpció, núm. 42, en l'actualitat, ja que la família que n'era la propietària era una de les poques que tenia aquest cognom. Potser abans existia un pati més gran en el seu interior que va ser utilitzat com a pista de ball. Ara bé, també hem de considerar una altra hipòtesi: una altra ubicació possible podria ser al carrer Montpeó, a la casa de Cal Pau Puató, ja que aquesta família anteriorment també posseïa el cognom Inglada i al darrere de la casa hi ha un pati molt espaiós adequat per realitzar un ball.

L'altra sala de la qual tinc constància és el Café Español, possiblement situat al carrer de Mar, núm. 14, a cal Cotxo, ja que, segons la memòria oral, antigament hi havia un cafè i també havia fet la funció d'hostal. Aquest edifici era una casa molt alta perquè tenia una portalada molt ampla i elevada per facilitar l'entrada dels carros de la gent que s'hi devia allotjar. A la primera planta hi havia el cafè i possiblement també una sala. A causa de l'estretesa de la façana de la casa, l'estructura era tan profunda que arribava fins al pati de la Glorieta. A més a més, a l'article periodístic on vaig trobar l'existència d'aquest local s'especificava que tots els forasters podien allotjar-s'hi, fet que té relació amb el que diu la memòria oral, és a dir, que abans havia fet la funció d'hostal.

Posteriorment aquest cafè va desaparèixer i l'edifici va adoptar la funció d'un habitatge. El testimoni de Maria Miró¹ m'explica que, quan ella era jove, un grup de noies joves hi anaven a fer *nubes*,² i que les filles de cal Cotxo li deien que antigament hi havia hagut un cafè. Tinc constància que en altres llocs de Bellvei, com, per exemple, l'antiga casa de cal Pau Bernat, hi havia un hostal, però no sé si també hi havia un cafè. De totes maneres crec que hem de considerar com a principal hipòtesi la ubicació d'aquest cafè a cal Cotxo.

Aquestes sales devien estar en funcionament fins a l'any 1896, ja que aquest mateix any, per primera vegada, em trobo amb l'existència de dues altres sales que devien substituir les anteriors. La primera és la Glorieta, la qual ha tingut continuïtat gairebé fins a l'actualitat. A més, aquesta estava situada a prop del Café Español, al pati de just al darrere, fet que podria indicar alguna

1 Maria Miró Mañé va néixer a Bellvei el 3 de novembre de 1921, a cal Perico. Va participar en la Festa de l'arbre quan tan sols tenia 5 anys. Confeccionava *nubes*; era una ocupació de moltes dones del poble.

2 Espècie de xal molt lleuger, fet de punt, amb el qual les senyores es cobrien el cap quan sortien de nit.

relació. Bàsicament, la Glorieta era simplement un cafè i, en els seus inicis, no estava construïda cap sala de ball. No va ser fins als volts de 1911 o 1912 que es va construir la sala. M'agradaria afegir que el nom de la *Glorieta* està carregat de significat festiu, perquè possiblement el local adoptà aquest terme com a nom perquè, en els seus inicis, s'havia ballat en una glorieta, és a dir, en una mena de tendal que feia la funció de sala de ball. Un fet que corrobora aquesta hipòtesi és que a la Festa Major de 1905 es va ballar sota un tendal per resguardar-se del sol i de la pluja. La segona és la sala de la Unió -possiblement sigui la precedent de la Sala Nova-, de la qual desconec l'any de creació, i, a més, tinc molt poques referències d'aquesta sala, perquè no apareix en cap registre i quan recorro a la memòria oral ningú en sap res i el nom no és conegut. El terme que dona nom a aquesta sala és molt ampli quant a significat, ja que facilita possibles hipòtesis, com, per exemple, que hi podia haver la *unió* d'algun partit polític, o una *unió* de pagesos, entre d'altres. Un altre dels aspectes que vaig pensar que tenia relació amb el nom d'aquesta sala va ser una mutualitat escolar de Bellvei que s'anomenava Unió y Progreso, que, com podeu veure, presenta una relació amb el nom. El fet és que la cronologia d'aquesta mutualitat elimina aquesta possible relació, ja que tinc constància que es creà i s'inscriví a la *Caja de Pensionistas para la Vejez y Ahorros* entre el dia 12 i 14 de desembre de l'any 1915, molt posteriorment a l'any 1896, que és l'any que jo tinc de referència d'aquesta sala.

L'any 1904 la Glorieta continua en funcionament, però es produeix un canvi, ja que sorgeix una nova sala anomenada la Sala Nova, la qual es devia crear a principis del segle XX, i devia estar situada a la Carretera, núm. 39, on actualment hi ha les oficines de la Cooperativa i un supermercat Condis. Aquesta sala sí que és coneguda pels més grans de Bellvei, ja que va estar en funcionament fins poc abans de la Guerra Civil. Els propietaris d'aquesta sala eren els de cal Gumila. En els seus inicis, en aquesta sala hi havia un cafè i, a la part del fons, un espai en el qual es feia cinema i ball els diumenges i en altres festivitats com la Festa Major. En aquella època el cinema era mut, i l'única cosa que s'escoltava era la melodia que sortia d'un piano de manubri que es tocava per acompanyar les pel·lícules. L'encarregat era en Salvador de cal Baster, i l'encarregat del funcionament del cinema era en Romeu, de Calafell. L'any 1911, la persona que regentava el cafè era en José Casellas Malivern i l'any 1920 en Joan Vidal Sans. El local s'anomenava Café Económico.

Cap a la dècada dels anys vint aquest local va perdre la importància que havia tingut des de principis de segle a causa de la construcció del local de la Societat de Treballadors Agrícoles de Bellvei, o Societat de Treballadors del Camp, l'any 1915, i de la sala de ball l'any 1921. Durant els primers anys de la Societat, només hi havia construït un petit edifici que feia la funció de cafè, però, malgrat això, el ball de la Festa Major es realitzava allà, concretament en un pati del costat, on habilitaven un envelat fet de canyes per poder realitzar els balls. Cal destacar que el temps també acompanyava perquè els balls de la resta de les festes de l'any, com el de Nadal, es continuaven fent a la Sala Nova, perquè allà, encara que fes fred, estaven arrecerats. La Sala Nova va continuar la seva activitat paral·lelament amb la Societat: només era un cafè i només s'hi feia cinema, perquè els balls es van passar a fer a la Societat. Tal com he dit abans, la Sala Nova o Sala de la Carretera (ja que adoptava aquest dos noms) va estar en funcionament fins poc abans de l'esclat de la Guerra Civil. En aquella època el cafè era regentat per Pere Pujol Lluch i Maria Ivern Montclús. Posteriorment el local va servir de seu per al partit polític POUM. Alguns testimonis m'expliquen que se'n recorden, de veure la bandera del partit penjada al balcó. L'any 1938 va ser la fi d'aquest local, ja que, a causa del bombardeig que va tenir lloc a Bellvei l'1 de setembre de 1938, el local va

quedar destrossat, sobretot la part més interior de l'edifici, que era el lloc on hi havia la sala on es feia cinema i ball.

L'any 1923 amb l'arribada de la dictadura de Primo de Rivera, la Societat de Treballadors Agrícoles es va tancar per ordre del governador civil, per la qual cosa el seu funcionament va esdevenir nul i es va haver de buscar un altre lloc que substituís la seva funció. Un soci de la Societat anomenat Peret va oferir la possibilitat de realitzar les activitats com el cafè, el ball de cada diumenge i el de la Festa Major, entre d'altres, al seu hort; per tant, durant els primers anys de la dictadura es va anar a ballar al pati de cal Peret de l'Hort, situat a les Casetes, terme de Castellet i la Gornal, i com que pertanyia a la província de Barcelona el governador no hi tenia jurisdicció i no els va poder prohibir el seu funcionament. Com podeu veure, aquest problema territorial condiciona i pren protagonisme en diferents etapes de la història festiva de Bellvei.

Probablement l'any 1927 -en desconec el motiu-, estant encara la Societat de Treballadors Agrícoles de Bellvei tancada, els balls de la Festa Major van tenir lloc a la Sala Nova o Sala de la Carretera. L'any 1928, la Societat es tornà a obrir i tornà a la seva normalitat festiva i cultural, fins a l'arribada de la Guerra Civil l'any 1936; per aquells anys, la Societat estava més que consolidada al poble, i, a més, ja estaven fetes tant l'ampliació del cafè com la Sala de Ball.

L'esclat de la Guerra Civil va canviar radicalment la situació de tot el poble de Bellvei, i òbviament les festes també van patir una aturada; els anys 1936, 1937 i 1938 no hi va haver Festa Major a Bellvei, perquè la majoria d'homes estaven al front i els qui no hi estaven eren morts. Els testimonis de la Maria Miró m'explica que la poca gent jove que va quedar a Bellvei, com que no hi havia Festa Major, anava al camp d'aviació de Santa Oliva, on realitzaven balls. Es veu que la sala estava tota plena de pilots d'avió. M'explica que posaven espelmes i llums de carbur per tal de veure-s'hi, ja que no podien posar altres tipus de llum perquè, si no, els avions enemics que sobrevolaven la zona els podien haver vist. Els balls es desenvolupaven amb normalitat, però moltes vegades venia un pilot a avisar-los perquè havien detectat que passaven avions enemics. Llavors apagaven tots els llums i quedaven arraconats en una banda, tots morts de por. Com podeu imaginar-vos, celebrar un ball en un camp d'aviació en plena Guerra Civil no devia ser gaire agradable, ja que els assistents ballaven amb la por al cos. El jovent de Bellvei hi anava a peu, ja que la distància no era gaire llarga; la Maria m'explica que anaven amb espadenyes durant tot el camí i a les bosses portaven les sabates de ballar, ja que, si no ho feien així, després agafaven mal als peus. Si us pareu a pensar-hi, tot es repeteix perquè actualment les noies realitzen el mateix. A causa de la difícil situació econòmica de molts joves, per tal d'estalviar, quan anaven a ballar demanaven un gasosa, que costava 25 cèntims, entre dos, i un en pagava 15 cèntims i l'altre 10 cèntims, ja que una persona sola no es podia permetre el luxe de comprar-ne una de sencera.

Pel que fa al balls, se'n realitzaven diversos, com ara el Ball de Coques, el Ball de Rams, el Ball de Barreja, el Ball del Fanalet i el Ball de Casats, entre d'altres.

El Ball de Rams consistia que l'home comprava un ram a l'entrada del local per una quantitat simbòlica, amb l'objectiu d'ajudar a sufragar les despeses de la Festa Major, i quan començava el ball l'home oferia el ram a la noia, i ballaven agafats mentre la dona el subjectava. A més a més, quan aquest ball s'acabava, se'n feia un altre que s'anomenava Ball de la Toia, el qual era molt semblant al Ball de Rams. La *toia* era un gran ram de flors que donava nom al ball. Els assistents del ball compraven números i posteriorment es realitzava el sorteig per saber a qui li havia tocat la toia, ja que aquest seria l'encarregat d'obrir el ball i convidar a qui volgués per iniciar-lo conjuntament.

El Ball de Barreja simplement consistia a anar canviant de parella quan els músics ho indiquessin, el Ball de Casats consistia que les parelles que sortissin a ballar havien d'estar formades

per un membre casat i un altre de solter. Un altre dels balls que es realitzava era el de Fanalets en què, tal com indica el nom, la parella sortia a ballar acompanyada d'un fanalet que portava un dels membres de la parella a la mà. Tot el material necessari per realitzar els balls es comprava al mateix local.

Com podeu apreciar, sempre convivien paral·lelament dues sales en funcionament, i era per una raó molt concreta, relacionada amb la política; en una sala hi anaven els rabassaires, els pagesos, més aviat persones que compartien una ideologia política d'esquerres, i en l'altra hi anaven els patrons del poble, els terratinents, els quals compartien una visió política de dretes. Les sales on assistia la gent d'esquerres eren la Sala Nova, la Societat de Treballadors Agrícoles de Bellvei, el Pati de Cal Peret de l'Hort i la Sala de la Unión, que devia ser la precedent a la Sala Nova, i, per altra banda, la Glorieta era la sala on normalment acudia la gent amb ideologia més dretana. Pel que fa a les dues primeres sales que he anomenat, que són el Café Español i la Sala de Don Pablo Inglada, desconec totalment el tipus de gent que hi assistia, no tinc cap argument per demostrar la ideologia política majoritària dels seus assistents.

Per altra banda, el desenvolupament de la Festa Major durant aquest període, podríem dir que no segueix el mateix patró durant tots els anys, però, tot i així, tampoc no hi ha gaires diferències. Normalment, el dia de la vespra es realitzava un repic de campanes per anunciar a tot el poble, a les masies del voltant i als pobles de la zona, l'inici de la Festa Major. Aquest dia bàsicament estava dedicat als actes religiosos. Per exemple, es cantaven diverses peces musicals a l'interior de l'església amb l'acompanyament d'una orquestra, possiblement la mateixa que realitzava els balls els dies posteriors.

L'any 1892, durant la vespra, també tingué lloc l'actuació dels Pelegrins, ja que aquells anys eren molt famosos. Ara bé, va ser un acte puntual, perquè en les altres festes majors aquest dia només es destina als actes religiosos i moltes vegades fins i tot no es realitza cap acte. El dia 15, que era el dia central de la Festa Major, es començava amb les Matinades de la mà dels Pelegrins, per despertar a tothom que estigués dormint i anunciar que la festa tornava a començar. Seguidament es realitzava l'Ofici Solemne, que era la missa que es feia en honor a la patrona del poble, acompanyat per una orquestra, i es cantaven els goigs. Posteriorment es realitzava un pregó. Alguns anys, un cop acabat l'ofici, es realitzava una processó pel poble. Durant la nit s'iniciaven els balls; ara bé, abans d'iniciar-los era tradició anar a casa de l'alcalde i cantar una serenata perquè autoritzés l'inici del ball. Les dones que assistien al ball no havien de pagar, en canvi, els homes sí. El testimoni de Josep Malivern m'explica que la seva mare li comentava que, quan era jove, quan s'acabava el ball en una sala, corria cap a l'altra per quedar-s'hi si encara no s'havia acabat, ja que tenien l'entrada lliure. El tercer dia de la Festa Major es tornaven a realitzar els mateixos actes religiosos que el dia anterior, llevat de l'ofici. Era un dia destinat als més menuts.

La contractació de les orquestres que realitzaven el ball a les sales era responsabilitat dels propietaris o dels socis de la Sala, encara que posteriorment l'Ajuntament lliurava una quantitat de diners perquè les poguessin pagar, ja que aquest tenia una partida econòmica destinada a les festes majors. En canvi, les orquestres que tocaven a l'església eren contractades per l'Ajuntament i també pagades per aquest; els músics de les orquestres es quedaven a dormir i a menjar en diverses cases del poble. L'any 1905, per primera vegada, es fa referència a un grup de joves de Bellvei que cantaven peces musicals a la plaça i per alguns carrers. Possiblement el mestre d'aquest grup devia ser en Fèlix Morros i Mañé. A part dels balls que es realitzaven a les sales, a la plaça del poble, la plaça Nueva, també se'n feien, encara que més pocs i de dia.

A finals de la dècada dels anys vint comencen a tenir lloc els partits de futbol. Els actes esportius comencen a prendre força concretament l'any 1929, amb la inauguració del Camp de Futbol de Bellvei. Possiblement es va fer una remodelació, perquè anteriorment ja existia. A la dècada dels trenta prengueren força les activitats al carrer, com les cercaviles, els castells i els focs artificials, entre d'altres. Normalment a Bellvei sempre venien els Xiquets de Valls i feien diversos castells a la plaça de la República, o plaça Nueva anteriorment, però també en altres carrers, com, per exemple, el de les Dues Províncies. Desgraciadament en aquest mateix carrer va morir un enxaneta després de caure, a causa de la poca pinya. La Festa Major de 1935 va ser l'última que es va realitzar abans que esclatés la guerra, va ser una de les que va tenir més varietat d'actes, des d'una ballada de sardanes o l'actuació dels Castellers del Vendrell fins a una excursió a la Muga i la Cobertera,³ entre d'altres.

ELS PROGRAMES DE LA FESTA, PORTADA I DISCURSOS

Pel que fa als programes de la Festa Major, m'atreveixo a dir que no se'n feien a causa de l'elevat cost que suposava. Possiblement cap a la dècada dels anys 30 se'n començaren a fer, ja que, amb la II República, la Festa Major i la cultura popular catalana van prendre molta importància, però el cas és que no puc afirmar res amb seguretat, perquè no he trobat cap programa de la dècada dels trenta. Vet ací la descripció detallada de diversos anys.

1877. Aquest any es va dirigir cap a la població de Bellvei la música de La Albufera, suposadament una orquestra militar.⁴ Segons fonts del diari *El mercantil*, l'orquestra contractada per la Festa Major, és a dir, l'Albufera, era de Vilafranca i tocà a l'església per amenitzar els balls públics.

També cal tenir en compte la possibilitat que aquesta banda no fos de Vilafranca, primer pel nom, que sembla que sigui propi de València, i segon perquè les bandes militars eren molt més populars a la resta d'Espanya que a Catalunya; tal com veureu, a la Festa Major de l'any 1902 també hi acudeixen bandes militars, una d'Almansa i una altra de Luchana.

1888. Ens consta que aquest any es va realitzar la Festa Major a Bellvei el 15 i el 16 d'agost, amb solemnes funcions religioses i balls públics de la mà de la música de Camps, de Vilafranca del Penedès.⁵

1889. Els dies 15 i 16 d'agost es va celebrar la Festa Major de Bellvei, la qual es va caracteritzar per la gran animació que hi va regnar i per la gran quantitat de forasters que també hi van acudir.⁶

1891. Tenim constància que la Festa Major d'aquest any va comptar amb l'actuació dels Xiquets de Valls i que l'Ajuntament els va entregar la quantitat de 25 pessetes perquè actuessin. El ball d'aquesta Festa Major va costar 12'5 pessetes. L'organisme que s'encarregava de pagar els grups que venien a actuar durant la Festa Major era l'Ajuntament, que tenia reservada una partida de diners destinada a les festes. Durant el Ple celebrat el dia 30 de juliol del mateix any es decidí la quantitat que s'havia d'entregar als grups que actuessin per la Festa Major amb el consens de tots els regidors. Posteriorment, en el Ple del dia 13 d'agost del mateix any, la corporació va decidir

3 La Muga i la Cobertera són zones de Bellvei on hi ha boscos i pedreres. Estan situades entre Bellvei i Calafell, per això la carretera que uneix aquestes dues poblacions pren el nom de la carretera de la Cobertera.

4 *Diario de Tarragona*, 15 d'agost de 1877.

5 *Diario de Tarragona*, 12 d'agost de 1888.

6 *El mercantil*, 17 d'agost de 1889.

assistir a les funcions religioses que es van realitzar els dies 15 i 16 d'agost, i l'alcalde va decidir convocar els representants de la música, el de les dolçaines -que eren els grallers-, el dels Xiquets de Valls i el del ball, per advertir-los que, si actuaven malament, serien corregits severament, ja que seria un desprestigi per a Bellvei i perquè la població quedaria malament davant de tots els forasters que hi acudissin. Com podem observar, l'alcalde va fer una distinció entre els de la música i els dels ball, ja que una cosa eren els concerts públics que es realitzaven a la plaça i una altra cosa eren els balls que es realitzaven a les societats.

1892. La Festa Major d'aquest any es va realitzar els dies 14, 15 i 16 d'agost, dedicada a la patrona de Bellvei, és a dir, a l'assumpció de la Verge Maria. El desenvolupament de la Festa Major va ser el següent.

Dia 14. Vespra de la festa. A les dues del migdia: repic de campanes. A les sis de la tarda: els cèlebres grallers Els Pelegrins, fills de Bellvei, van recórrer els carrers de tota la població tocant diverses peces musicals amb gran domini i afinament amb les seves dolçaines. A les vuit del vespre, l'Ajuntament del poble presidit per Francisco Sans i el jutge municipal Francisco Mañé es van dirigir cap a l'església per assistir a escoltar les solemnes peces que van ser cantades amb l'acompanyament d'una orquestra. Un cop cantades les peces musicals, va començar el ball públic a la plaça Nueva.

A les deu de la nit, es va realitzar un gran concert de guitarres i acordions al nou Café Español; per tant, es devia inaugurar aquest mateix any o l'anterior.

Dia 15. Dia de Festa Major. A l'alba, els grallers Els Pelegrins van realitzar les matinades. A les nou del matí, es va realitzar la processó, on van acudir totes les autoritats, i posteriorment va començar l'ofici dut a terme pel capellà del poble, Isidro Rodoreda. També hi van assistir altres sacerdots. Un cop llegit l'Evangeli, va ocupar la càtedra⁷ de la veritat el capellà de la Gornal, José Vidal. L'ofici va ser cantat amb l'orquestra i també es van contractar tres importants cantants de Barcelona.

A les quatre de la tarda, va començar l'anomenat Ball de Coques, alternant la música i les gralles. El Ball de Coques⁸ era un ball molt típic que sempre prenia protagonisme en moltes de les festes majors de l'època. Els pabordes, els quals eren caps eclesiàstics d'algunes comunitats religioses, s'encarregaven de pastar les coques que posteriorment se sortejaven al lloc on es realitzava el ball, normalment la plaça. El sorteig consistia que diferents grups de fadrins, representats per només un fadrí del grup, anaven posant preus a la coca, amb l'objectiu que el qui posés el preu més alt es quedava la coca i llavors el seu grup podia començar a ballar. El que adquiria la coca tenia dret a ballar la primera dansa juntament amb la noia que li concedia el ball i amb els altres fadrins -nois joves- del seu grup. Cal destacar que era molt habitual que els fadrins d'altres pobles que acudien a la Festa Major formessin grups segons el poble on vivien i que possessin preu a la coca col·lectivament. Els grups de fadrins sempre escollien el més bon ballador i el que pogués fer quedar més bé la colla per iniciar la dansa. Un cop iniciat el ball, el fadrí que havia tingut l'honor de començar el ball tirava la barretina que portava enlaire, per avisar que la resta de fadrins del seu grup ja podien entrar a ballar, i quan tirava la barretina enlaire per segona vegada, volia dir que el ball quedava obert per a tothom, podia entrar a ballar a la plaça tothom qui volgués.

7 Seti oficial o solí d'un bisbe, d'un professor, d'una alta autoritat.

8 BAS I SOCIAS, Narcís (2006). *La Nari. Novel·la de costums vendrellenques*. Primera edició a cura d'Alfons Vidiella. Impremta Ramon. Pàg. 148

Normalment, els músics eren grallers i timbalers i actuaven a sobre d'un petit escenari anomenat *taulat*. M'imagino que al costat de l'escenari devia estar situada la taula on s'elaboraven les coques fetes amb farina i rovell d'ou. La seva venda tenia molt d'èxit, ja que els fadrins les compraven per oferir-les a la seva promesa o la noia que els agradava. Tant el noi com la noia sortien a ballar a la plaça ben agafats. La mà esquerra del fadrí agafava la noia mentre que la seva mà dreta sostenia una coca amb un tovalló blanc per tal de no embrutar-se. Durant la celebració d'aquest ball, concretament en el sorteig de les coques, es mostrava la rivalitat que existia entre els diferents grups de fadrins dels diversos pobles, els quals utilitzaven el sorteig com a forma de confrontació i per demostrar quin era el grup més ben posicionat.

Des del meu punt de vista, si deixem de banda el Ball de Coques i tot el que comportava la seva celebració, penso que en les festes majors actuals passa el mateix, sempre hi ha els típics grups de cada poble fent-se notar i rient, deixant endarrere possibles rivalitats, igual que antigament. Simplement és una reflexió.

A les deu de la nit es va cantar una gran serenata a casa de les autoritats, i acte seguit va començar el ball a l'espaiosa sala d'en Pablo Inglada, on va actuar una orquestra de Vilanova composta tota ella de professors. En aquell any l'alcalde era Joan Vidal Ferrer.

Dia 16. Durant el matí, les funcions religioses van ser si fa o no fa les mateixes que el dia anterior. Van ser dedicades a Sant Roc, amb processó. Durant la tarda, els veïns més bromistes del poble van animar els més menuts amb la paella, un joc que consistia que els nens i les nenes feien una rotllana al mig de la qual se situava una persona més gran, que anava dient ingredients per fer una paella. Cada nen o nena era un ingredient, i quan la persona del mig deia un ingredient, la persona que l'era s'havia d'aixecar, i quan en deia un altre s'havia d'asseure, i quan deia *paella* tots s'havien d'aixecar, i així successivament, sense equivocar-se. Tots els forasters que van venir a passar la Festa Major podien allotjar-se al Café Español per un preu raonable.⁹

1893. La Festa Major va tenir lloc els dies 15 i 16 d'agost. L'orquestra que va amenitzar els balls va ser una del Vendrell, probablement La Vendrellense.¹⁰

1894. Molts veïns de la localitat del Vendrell van acudir a la Festa Major de Bellvei, segons el corresponal d'*El vendrellense*. Les orquestres contractades eren dues: una del Vendrell i una altra de Barcelona.¹¹

1896. La Festa Major es va celebrar els dies 15 i 16 d'agost. L'orquestra contractada per realitzar els balls de la Glorieta va ser l'anomenada Els Escolans, de Sant Sadurn d'Anoia, i a la Sala de la Unió van actuar l'orquestra anomenada La Vendrellense, dirigida per Sebastià Beltran, i la coral La Lira. Un dels actes principals va ser la serenata que es va realitzar davant la casa de l'alcalde, que era Josep Vidal i Ferrer. Una gran multitud es va dirigir cap a casa de l'alcalde per cantar la peça del mestre Joan Goula titulada *Glòria a l'art*. El carrer de l'alcalde estava ple de gent. El *Diario del comercio*, del qual he extret la informació, fa referència a l'existència de dos bàndols -la Glorieta i la Sala de la Unió-, però, malgrat això, les festes es van desenvolupar amb normalitat.¹²

L'exemplar del 15 d'agost de 1896 del *Diario del comercio* afirma que una de les orquestres que es van contractar va ser la dels Trullassos de Terrassa; per tant, no podem afirmar amb seguretat quina de les dues orquestres finalment va anar a actuar a la Glorieta.

9 *Diario de Tarragona*, 12 d'agost de 1892.

10 *El vendrellense*, Núm. 47 (20 d'agost de 1893)

11 *El vendrellense*, Núm. 99 (19 d'agost de 1894)

12 *Diario del comercio*, 22 d'agost de 1896 (notícies provincials).

El vendrellense explica exactament el mateix que el *Diario del comercio*, encara que aporta petits detalls de gran informació, cosa lògica, ja que aquest setmanari tractava notícies comarcals i, en canvi, l'altre tractava temes en el context provincial.

Especifica que la coral contractada és La Lira Vendrellense i que el ball es realitzarà durant la nit. Podem observar que concreta més, ja que ens aporta el moment temporal de la celebració.¹³

1898. La Festa Major d'aquest any, celebrada el dia de l'Assumpció, és a dir, el 15 d'agost, va ser molt concorreguda i animada. Molts veïns de la població del Vendrell van assistir-hi. Les orquestres contractades van ser la Noys, d'Olesa, i la Munés, de Molins de Rei.¹⁴

1899. La Festa Major es va celebrar, com cada any, el dia de l'Assumpció. Les orquestres que es van contractar per a aquesta Festa Major van ser els Trullassos, de Terrassa, i Los Fatxendas, de Sabadell, una per a cada lloc on es realitzava ball.¹⁵

1902. Aquest any els habitants de Bellvei van gaudir de les orquestres militars d'Almansa i Luchana.¹⁶

Durant aquests anys -principis del segle XX-, les bandes militars, encara que anteriorment també tenien protagonisme, van arribar al seu moment de màxima esplendor, i van esdevenir les protagonistes musicals de les festes majors. Normalment eren contractades per les societats on havien d'actuar, i amenitzaven tant actes públics com concerts i balls a les societats. Les bandes militars, quan entraven al poble, protagonitzaven espectaculars i animades desfilades que anunciaven l'inici de la Festa Major.

1903. La Festa Major va estar molt concorreguda per veïns de la població del Vendrell, com en altres anys, a causa de la proximitat dels pobles. Les orquestres que es van contractar van ser una de Valls i una altra d'una secció d'una banda militar.¹⁷

En el Ple del 22 d'agost del mateix any els membres de l'Ajuntament passen els comptes de les despeses que ha comportat la Festa Major, expressant que l'orquestra que va tocar per l'ofici solemne va cobrar la quantitat de trenta pessetes. Gràcies al detall que es va esmentar en aquest Ple, sabem que durant l'ofici solemne hi havia una orquestra que l'acompanyava amb música.

1904. El *Diario del comercio* descriu Bellvei com un poble de bons costums. Aquest any es va realitzar la Festa Major els dies 14, 15, 16 d'agost en honor a l'Assumpció de Nostra Senyora, és a dir, en honor a Santa Maria -la patrona del poble-. Les orquestres contractades van ser una de Rubí i una altra del Vendrell, les quals van tenir a la seva disposició el programa dels balls que es van celebrar a la Sala Nova i la Glorieta -en aquell temps eren els dos locals que existien per anar a ballar-, així com també el programa dels actes religiosos que es van celebrar a l'església parroquial.

També es van dur a terme les matinades. El *Diario del comercio* anomena aquest acte com les *típiques gralles*, les quals van recórrer els principals carrers del poble animant la gent i creant un ambient festiu ple de gresca. Segurament, els que es van encarregar de dur a terme les matinades van ser Els Pelegrins de Bellvei, un grup de grallers de gran renom, que era conegut a la comarca, ja que tocava en festes majors d'altres pobles, com per exemple la Festa Major de Sant Vicenç de Calders el gener de l'any 1903, i el 1902, quan encara era un poble, o la Festa Major de Santa Oliva l'any 1896, entre d'altres. La Festa Major d'aquest any també va acollir la coral anomenada Vendrellench, de la veïna població del Vendrell.¹⁸

13 *El vendrellense*, Núm. 203 (15 d'agost de 1896).

14 *El vendrellense*, Núm. 308 (21 d'agost de 1898).

15 *El vendrellense*, Núm. 360 (20 d'agost de 1899).

16 *Diario de Tarragona*, 14/08/1902

17 *Lo vendrellench*, Núm. 569 (23 d'agost de 1903)

18 *Diario del comercio*, 12 d'agost de 1904, i *La Vanguardia* 10 d'agost de 1904.

1905. Un article periodístic ens proporciona molta informació del desenvolupament de la Festa Major de Bellvei, ja que fa referència a molts detalls. Aquí tenim el primer detall: “*Allí sabía yo de antemano y por contar con muy buenos amigos no sería difícil fabricar una gorra*”.. El corresponsal fa referència a les gorres de cop, un element artesanal de Bellvei. Les gorres de cop són unes gorres fetes de palla i tenen la finalitat de protegir el cap dels nens i nenes petits dels cops. El principal impulsor d’aquesta tasca artesanal va ser Roc Vidal, conegut com el Roc dels Gorros, va crear un taller de gorres que va donar feina a moltes dones del poble. Posteriorment se’n van crear d’altres, i aquesta activitat va esdevenir la feina de la majoria de les dones del poble, com per exemple la de la meua besàvia. Encara conservo la seva màquina de fer gorres. Amb els anys, aquesta feina es va anar perdent fins que l’any 2001 es va tornar a recuperar amb la creació d’una escola d’artesanía per aprendre a fer gorres de cop.¹⁹

Tal com indica el text, es feien balls de tarda i balls de nit. Fa referència a dues societats, la Sala probablement, l’anomenada Sala Nova posteriorment, i la Glorieta, destacant que la que s’emportava el màxim protagonisme era la Glorieta. Les orquestres que hi van actuar van ser una de Valls i una altra de Vilanova i la Geltrú. A part de les dues orquestres, també afirma que hi havia les típiques gralles, probablement de la mà del grup local Els Pelegrins de Bellvei que realitzaven tant matinades com balls.

Era costum que el ball comencés a les 12 de la nit després que el cornetí d’una de les orquestres sonés davant de casa de l’alcalde, que aquell any era Joan Mañé Miravent, indicant l’inici del ball. Normalment es cantaven serenates davant de casa de l’alcalde. L’Ajuntament destinava 30 pessetes a qui tenia llogada la música de l’ofici de la Festa Major, probablement la Glorieta.

Gràcies a aquest text, podem saber com era el lloc on es realitzava el ball a la Glorieta. No hi havia cap sala, concretament hi havia un gran hort, on es posava un gran tendal en forma de paraigua per poder ballar i resguardar-se de la pluja i del sol. Es realitzaven diversos balls, com valsos, balls acompanyats amb gralles i també el ball de *L’escanya-pagesos*, que, tal com diu el text, era un vals jota tocat amb cornetí, i possiblement té alguna relació amb el caciquisme de l’època, quan els patrons obligaven i enganyaven els pagesos a l’hora d’anar a votar. Pel que sembla, hi havia una coral local formada tant per nens com per nenes. Probablement el mestre era Félix Morros Mañé. El corresponsal irònicament afirma que van cantar com una olla de grills, és a dir, que van desafinar.

De fiesta en fiesta.

El clou de la semana lo han constituido varias fiesta mayores de pueblos comarcanos entre los cuales se encuentran Bellvey y Bisbal del Panadés.

Bien quisiera yo ser doble para asistir a ambas fiesta, pues á mí las fiestas mayores de pueblo me gustan la mar, pero como resulta imposible estar presente en dos lugares distintos opté por el primero de estos dos pueblos. Allí sabía yo de antemano y por contar con muy buenos amigos no sería difícil fabricar una gorra, y con esta intención, he de confesarlo, allí me dirigí.

Llegué cuando iban á dar principio los. La animación es grande, pocos años, pues soy asiduo concurrente á la fiesta, había visto tanta gente allí; la hay de todas partes, asegurándome uno del pueblo que entre la concurrencia se encuentran dos jóvenes mejicanos venidos expresamente de su país, para pasar aquí las fiestas, cuyos jóvenes supe luego que eran

19 MARÍN-MARTÍNEZ SÁNCHEZ, Anna Isabel (2007). *Les gorres de cop*. 1a edició. Editorial Arión. Bellvei.

Vilanoveses; ya decía yo que tenía mucha calor, y sin duda sería el gabán que me había puesto el tal vecino.

Pasé la tarde yendo de una puerta á otra, esperando la cena, que ya era segura según resultado de la entrevista con mi mejor amigo, en este pueblo, advirtiéndome que sería acompañada con música , digo con músicos, que mas que esto resultaron unos diplomáticos de primer orden. ¡Cómo conocen el paño! Y por fin, entre si Maura es un buen chico y si Weysler es buen mozo, no descuidando la sequía, cenamos pero muy bien.

Aquí hay la costumbre de empezar el baile a las 12, la conversación de café me aburren, ¿Qué hacer para pasar el rato sin aburrirse?. Bien pronto tuve la contestación. Se presentaron dos jovencitas, hermanas de las que nos han acompañado en la cena, que junto con éstas hicieron que el tiempo se acortase.

Salimos á tomar el fresco y entre la charla y la risa fué pasando el tiempo, hasta que el agudo sonido del cornetín de una de las orquestas, que esparcía las notas de unas malagueñas por el aire, frente al domicilio del alcalde, nos anunció que era la hora de empezar los bailes y ahí nos trasladamos.

En la Sala

Poca era la animación en este local, pero no obstante se bailó hasta hora bien avanzada de la madrugada.

En la Glorieta

Aquí no hay salón para baile, sino que es un espacioso huerto que en uno de los ángulos se halla el sitio destinado para bailar, resguardado del sol y de la lluvia, por un toldo en forma de paraguas. Al entrar allí me sorprendió el inmenso gentío, comparado con el otro local, que esperaba diese el principio del baile. Multitud de hermosas niñas ataviadas con ricos y vaporosos trajes, aguardaban con impaciencia el indispensable golpecito de arco del director de la orquesta, para lanzarse á bailar, si es que tuviesen fortuna de verse solicitadas por algún joven danzarín. Pocas , bien pocas, eran las que no bailaban, lo que hacía imposible poder dar una vuelta por el salón, ya que el que tenía ganas de bailar debía hacerse llamar por el sereno, eso es, comprometerse antes, ó sino, no llegaba á tiempo, quedándose por lo tanto en babia. Joven hubo, y lo pude observar, que tres veces consecutivas se dirigió á una señorita para bailar teniendo que volverse sin alcanzar lo que tanto ansiaba.

Yo, que no soy bailarín me divertí conversando con cuatro preciosas niñas, en medio de la verdor de los árboles del huerto, desde donde contemplaba el baile y nos reíamos a carcajada limpia al ver los saltos i las piruetas que daban ciertos jóvenes á compás de la música. Transcurrió la noche, noche será, apacible , que con la luna clara contribuía á dar más realce y esplendor á tan animada fiesta, más, perentorias ocupaciones reclamaban mi presencia en esta villa y aquí me trasladé en carruaje y en compañía de varios amigos queridos, respirando la fresca brisa de la madrugada y... con mucho sueño.

Desafiando el sueño, que aun me quedaba del dia anterior y los relámpagos y los truenos que nos amenazaban con tempestad, me trasladé en compañía de una migo otra vez á Bellvey.

Tan pronto llegamos una lluvia torrencial nos sorprendió en casa de una distinguida familia de este vecino pueblo, á quien he de dar las mas expresivas gracias por las atenciones que para nosotros tuvieron. Recordando aquello de la de noche y sin embargo llovía..., y en medio de la conversación sostenida, dejóse sentir un viento norte que despejo el espacio, de los negros nubarrones que cubrían , entonces cesó la lluvia renaciendo la esperanza de poder asistir al baile. Por la calle y andando con cuidado, ya se ven mujeres, que con la falda recogida para no mancharse de barro, se encaminan al baile mientras nosotros vamos en busca de unos amigos, á queines encontramos en compañía de unas lindas vendrellenses. Con la amabilidad que es en ella habitual, y luego de estar dispuestas para salir junto con sus mamás , nos trasladamos a “La Glorieta” que se hallaba convertida a causa de la lluvia en un gran cuarto de duchas.

Allí, mientras tomábamos café, pudimos recrear nuestros oídos con un poco de música buena, unas variaciones de violín, no faltando el inevitable” enganya pajesos” (un vals jota de cornetín), ¡ Oh los músicos! Luego el coro del pueblo ejecutó la composición “ Dins del bosch”, que resultó “ Dins d’una olla de grills”, pues lo hicieron tan mal que se hicieron aplaudir. La serenata está lista, el baile no espera, una lluvia menudita va deslizándose suavemente, rompe la música, todos bailan menos yo que no soy bailador de vals.

La noche va pasando alegre y bulliciosa, ya que no llueve, yo no bailo, pero paso el tiempo divertidísimo, las simpáticas vendrellenses de las que os hablé, constituyen un disfrutar.

La hora de paritr se acerca , fuimos por el carruaje, la distinguida familia que nos había dejado pasar el chubasco en su casa nos obsequia con un refresco que sirve de un modo exquisito la linda hija de los dueños de la casa , nos despedimos y marchamos, pasando antes a despedirnos de aquellas señoritas de que os he hablado tantas veces y entre saludos y aclamaciones, empieza á rodar el carruaje dejándolas a lo lejos agitando sus blancos pañuelos.

Y respirando la fresca brisa de la mañana, llegamos aquí rendidos de sueño y fatiga, pero satisfechos de nuestro disfrutar.²⁰

Pepe Eme.

La Festa Major es va celebrar els dies 15 i 16 d’agost. El desenvolupament de la Festa va ser el següent.

Dia 15. A dos quarts d’onze del matí es va cantar un solemne ofici amb orquestra. Posteriorment es va realitzar el *sermó* -actual *pregó*- a càrrec d’una eloqüent autoritat eclesiàstica.

Al migdia, a la plaça Major -l’actual plaça Nova-, una coral formada per un nombrós grup de joves de Bellvei va cantar diverses peces musicals. Era la coral a la qual fa referència l’article periodístic anterior.

Durant la tarda i la nit, es van realitzar balls i serenates a la Sala Nova i a la Glorieta, la qual estava artísticament decorada i curulla de forasters, atrets per l’amenitat del local. El tendal devia estar guarnit i les teles devien ser vistoses.

Dia 16. Durant la tarda i la nit es va realitzar ball a la Glorieta, el qual va ser molt concorregut, com el dia anterior.

²⁰ La comarca del Vendrell, any 2. núm. 47 .19 d’agost de 1905.

Durant els dos dies de la Festa Major, la coral va cantar davant de les cases més distingides del poble. Les típiques gralles van recórrer els carrers del poble, és a dir, van realitzar les actuals matinades, i també es van celebrar diversos balls al carrer.²¹

1906. La Festa Major es va celebrar el 15 d'agost. Molta gent forastera hi va assistir, especialment veïns del Vendrell. Les orquestres que tenien contractades eren La Vendrellense,²² de la població del Vendrell, i una altra de Valls, a la Sala Nova i la Glorieta respectivament. A més a més, també van actuar els dos orfeons propis de Bellvei, compostos tant per homes com per dones, creats feia poc i que, juntament amb les orquestres, van realitzar diversos concerts i van amenitzar els balls.²³

En el Ple del dia 23 de desembre del mateix any es fa referència a un aspecte que fins ara no havia sorgit, el de la il·luminació. S'acorda que cremaran "les faroles de petroli" durant tota la nit. Aquests fanals, tal com diu el nom, funcionaven amb petroli, i estaven encesos fins que aquest es consumia. Amb l'arribada de l'electricitat i la instal·lació de l'enllumenat públic, aquests fanals van deixar d'existir.

1907. Uns dies abans de la Festa Major d'aquest any, l'Ajuntament va decidir arreglar els carrers que es trobessin en mal estat, ja que els forasters que vinguessin per la festa major havien de marxar amb una bona imatge del poble.

1908. El dies 15 i 16 d'agost es va celebrar la Festa Major. La Glorieta va contractar la cobla empordanesa la Lira Olotina, la qual, a més d'executar el programa de balls que es va celebrar en dita societat, també va tocar diverses sardanes per ser ballades públicament; per tant, podem deduir que, a part del balls realitzats a la societat, probablement a la plaça es realitzaven audicions de sardanes.

El setmanari d'on he extret aquesta informació afirma que a Bellvei hi havia un gran nombre de sardanistes; per tant, podem deduir que en aquella època al poble hi havia una gran afició per les sardanes.²⁴

1910. L'orquestra del Vendrell anomenada La Vendrellenca va actuar els dies 15 i 16 d'agost a la Festa Major de Bellvei.²⁵

L'Ajuntament va acordar donar trenta pessetes al grup que s'encarregués de la música de l'església, és a dir, de la música per a les funcions religioses, amb la condició que es fes una processó, tal com s'havia fet els altres anys, ja que, si no era així, l'Ajuntament no lliuraria cap cèntim. Cal destacar que el regidor Josep Güell Pujol s'hi va oposar.

També va acordar destinar 35 pessetes a la il·luminació de l'església i a la decoració de les escoles públiques dels nens (en cap moment anomena l'escola de les nenes, encara que aquesta també existís) i, finalment, pagar 20 pessetes per sufragar les despeses dels actes que es realitzin el dia 15 i arreglar els camins del terme. Vull destacar que era important que els camins propers al poble estiguessin en bones condicions perquè per aquests els forasters acudien a la població amb els seus carros, els quals eren el mitjà de transport més freqüent per desplaçar-se. Un d'aquests camins podria ser el de l'entrada a Bellvei des del Vendrell, ja que la majoria de persones que assistien a la festa eren del Vendrell, tal com s'aclareix en alguns articles periodístics.

21 *La Vanguardia*, 19 d'agost de 1905 pàg. 7 i 5 d'agost de 1905 .

22 Vegeu a l'Àlbum fotogràfic la fotografia núm. 1. La Vendrellense a principis del segle XX. Cedida per Salvador Arroyo.

23 *El Baix Penedès*, any 1, núm.0021 .18 d'agost de 1906 i *La Vanguardia*, 20 d'agost de 1906 .

24 *El Baix Penedès*, any 3. núm. 0125. 15 d'agost de 1908

25 *El Baix Penedès*, any 5 núm. 0228. 13 d'agost de 1910

1911. Els dies 15 i 16 d'agost, com cada any, es va celebrar la Festa Major de Bellvei. Hi havia contractades orquestres de gran renom. Per primera vegada el corresponsal de l'article d'on he extret la informació fa referència a un envelat, on es van celebrar nombroses ballarugues. Pot ser que, a part de l'existència d'un envelat, les sales que he anomenat en altres anys també estiguessin en funcionament i s'hi realitzessin balls, o que aquest envelat estigués situat a la Glorieta, ja que a la Festa Major de 1905 apareix que no hi havia cap sala, que només hi havia un hort on es posava un tendal; per tant, pot ser que al mateix hort hi hagués l'envelat.²⁶

1912. Tinc constància que l'Ajuntament concedeix trenta-cinc pessetes per a les festes i la il·luminació de l'església i també deu pessetes per als joves del poble que es van encarregar de les dolçaines, és a dir, dels grallers, els quals devien ser Els Petits Pelegrins de Bellvei.

1914. La Festa Major es va celebrar els dies 15 i 16 d'agost amb una diversitat d'actes festius, cívics i religiosos.²⁷

En la sessió plenària del dia 22 d'agost del mateix any, l'Ajuntament acordà donar quinze pessetes per a la festa de la Sala i unes altres quinze pessetes per a la festa de la Glorieta. Per tant, podem veure que, un cop acabada la Festa Major, l'Ajuntament va donar la quantitat de diners esmentada anteriorment a les dues societats del poble que, amb anterioritat, devien haver contractat per lliure les orquestres que van amenitzar els balls en les seves sales. Aquest detall ens serveix clarament per afirmar que l'Ajuntament era independent d'aquestes dues societats, no en rebutjava cap, ja que va donar la mateixa subvenció de diners a les dues per igual.

1915. A la Festa Major d'aquest any es van realitzar diversos balls a les societats, com cada any, concerts públics i, per primera vegada, atraccions de "varietés".²⁸

1917.

CARTES COMARCALS.

Des de Bellvei

Els imprevistos aconteixements esdevinguts durant la setmana passada desanimaren bastant la nostra Festa Major, no obstant i qu'els festejos anunciats es celebraren aquí amb el mes puntual compliment.

A la Sala de la Glorieta s'hi celebraren lluits balls de societat qu'es vegeren molt concorreguts i també s'hi celebraren concerts de varietés actuant la gentil vendrellenca Sofía Borgia (qui era) que fou molt aplaudida.

En general pot ben dir-se que amb tot i les anormalitats vingudes a pertorbar la Festa Major, aquesta fou ben animada i bastant concorreguda, lo que dóna a entreveure que de no haver-hi hagut aquell estat, les nostres festes haurien obtingut un sorollós éxit".²⁹

El Corresponsal

Com podeu observar, el corresponsal fa referència a uns esdeveniments que van dificultar la celebració de la Festa Major. Es tracta de la vaga general que va tenir lloc a Espanya. Aquesta

26 *El Baix Penedès*, any 6, núm. 280. 12 d'agost de 1911.

27 *Diario de Tarragona*, 13 d'agost de 1914.

28 *El Baix Penedès*, any 10, núm. 596. 14 d'agost de 1915. Els espectacles de "varietés" eren peces teatrals on s'alternaven diverses actuacions de temàtica diferent.

29 *El Baix Penedès*, any 12, núm. 596. 25 d'agost de 1915

vaga general va ser convocada el dia 13 d'agost de 1917 -dos dies abans de la celebració de la Festa Major de 1917 en el cas que aquesta hagués començat el 15 i no el 14, ja que segons el calendari començava un dia o un altre- per la UGT i la CNT, amb el suport del Partit Socialista Obrer Espanyol i altres partits republicans. El motius van ser les greus dificultats del sistema polític de la Restauració, el descontentament militar i la gran conflictivitat social que existia. Es demanava la formació d'un govern provisional que convoqués corts constituents i la implantació d'un sistema polític republicà. Malgrat la vaga general a nivell estatal, la Festa Major es va desenvolupar amb normalitat.

1918. La Festa Major d'aquest any va ser molt extensa, va durar des del dia 14 d'agost fins al 18 d'agost; per tant, el programa devia ser molt ampli.³⁰

1927. La Festa Major de Bellvei d'aquest any va comptar amb l'orquestrina Ràdio Vilanova, la qual va actuar a la sala de la Carretera, i una orquestra de Barcelona a la Glorieta.³¹

Aquest any es van entregar 50 pessetes al capellà perquè pogués pagar l'orquestra que havia d'amenitzar el diví ofici de la festa major.

Quan faig referència a la sala de la Carretera, no em refereixo a la Societat de Treballadors Agrícoles, ja que, amb l'arribada de la dictadura de Primo de Rivera, es va clausurar l'any 1923 i no va ser fins al 14 de març de 1928 que el governador civil va enviar una carta a l'Ajuntament permetent-ne de nou l'obertura

Mentre la Societat de Treballadors Agrícoles va estar tancada, a part del funcionament de la Glorieta es va habilitar una altra sala a la mateixa Carretera, però en terme de les Casetes de la Gornal; aquesta nova sala es va habilitar al pati de cal Peret de l'Hort.

El testimoni Josep Malivern³² em descriu la sala de la següent manera:

Hi va haver una revolució del règim i la Societat va estar tancada 5 anys, durant la dictadura del Primo de Rivera la van tancar i no la podien obrir. Aleshores un soci d'allí va habilitar un pati a les Casetes i allavons van fer un lloc per ballar, que aquell home tenia una pallissa i al darrere de la pallissa hi havia un descampat. Llavors van fer el cafè a la pallissa que hi havia hagut i es ballava amb un piano de manubri al descampat on hi havia unes canyes, això es feia cada diumenge i els dies de la Festa Major. Si plovia, havien de marxar. [...] Van fer un tapissat que, si plovia, degotava, simplement per poder-s'hi ficar, amb unes bombetes penjades. També hi havia cafè, perquè en aquest pati hi havia una part de cobert i una altra de descobert, allavons la part de cobert la van aprofitar per posar un cafè, els homes i anaven s'asseien prenent un cafè i tot. I allavons, per al jovent, al darrere hi van habilitar un lloc per ballar.

Quan anomeno la Sala de la Carretera tant pot ser aquest hort que es va habilitar, com la Sala Nova que també era coneguda amb el nom de la Sala de La Carretera. Per tant, hem de considerar les dues opcions, amb l'agreujant que alguna gent del poble nascuda a la dècada dels anys vint se'n recorda, d'haver anat a ballar a la Sala Nova, i, per tant, l'any 1927 podria haver estat l'any en el qual hi van anar, perquè abans sé amb seguretat que es va anar a ballar a cal Peret de l'Hort, i després es tornà a obrir la Societat i tot va tornar a la normalitat.

1928. El dimecres 15 d'agost i el dijous 16 d'agost es va celebrar la Festa Major de Bellvei de l'any 1928. Va ser una festa molt animada. La Societat de Treballadors del Camp va contractar

30 *La Vanguardia* 12 d'agost de 1918 pàg. 4.

31 *El Baix Penedès*, any 22 Núm. 1.116. 13 d'agost de 1927

32 En Josep Malivern va néixer a Bellvei l'any 1940 ; participava en molts actes festius.

l'orquestra la Principal, de Sant Sadurní d'Anoia, i la Glorieta va contractar l'orquestra cobla La Lira de Sant Celoni.³³ L'Ajuntament va acordar entregar trenta pessetes a l'orquestra, destinades a les funcions religioses. Aquesta any es va celebrar la primera Festa Major després que la societat hagués estat clausurada durant cinc anys. Per això es va celebrar amb tanta animació.

1929.

Bellvey

Les festes d'enguany s'han descapdellat ací amb una molta i forta intensitat de festejos organitzats per els diferents elements de la població, posant tots el seu esforç a fi de que resultés un bonic conjunt.

La Societat de Treballadors del Camp ha inaugurat al seu local un bonic saló de cafè, muntat a estil americà, que resultà molt vistós i escaient. Com de costum els espectacles han sigut els balls i els concerts tots ells molt concorreguts de gent comarcana i amenitzats esplèndentment per la orquestra Filarmònica de Barcelona, que dirigeix el Mstre. Torelló la que cumplí el seu comés d'una manera brillant.

A la Societat La Glorieta hi ha tingut lloc també atractives festes amenitzades per la orquestra cobla La Lira de Sant Celoni, tan coneguda d'aquesta comarca i que en res desmereix el seu treball del bon crèdit que arreu d'aquí tothom disfruta.

Foren arrodonides les festes amb la inauguració del camp d'esports que tocant a la carretera ha adquirit el Bellvey F.C. el qual va organitzar uns vistosos partits, el primer enfrontant-se amb el Catalunya de Vilanova, al que vengeren els locals reforçats per elements per 5 a 1 i ahir s'enfrontaren amb el F.C. Arbós, van lograr també vèncer per 3 a 2, estant també reforçats els locals per jugadors del Vendrell. L'animació assolida enguany ha sigut extraordinària contribuint-hi a més de la esplendorositat dels actes, les facilitats del autobus que per un bon preu monòdic porten als viatgers a la nostra població.³⁴

En el Ple del 30 de juliol de 1929 es va acordar comprar una copa de plata com a regal per a l'equip que guanyés el partit que es va disputar durant la Festa Major entre els equips de Bellvei i Vilanova, el qual va ser l'equip local. També es va insistir en el fet d'assistir a les funcions religioses en obsequi a la patrona del poble, Santa Maria.

L'any 1929, tal com diu aquest article, s'inaugurà el camp de futbol de Bellvei, la qual cosa no vol dir que abans no n'existís un altre, simplement es devia remodelar. Estava situat a l'inici de la carretera de Calafell, a l'altra banda d'on està situada la cooperativa actual. Aquest mateix any la Societat va fer diverses remodelacions, com, per exemple, al Cafè, tal com explica l'article, però, a més, també es va remodelar la sala de ball, amb la instal·lació de noves llotges. Els encarregats de fer les obres van ser el pare i l'oncle d'una noia de Tarragona que, de petita, havia viscut a ca la Carmeta Pepet-Salvet, ja que aquesta li havia fet de dida.

Els forasters que assistien a la Festa Major començaren a substituir els carros per autobusos, tal com explica l'article.

³³ *El Baix Penedès*, any 23, núm. 1167 (11 d'agost de 1928).

³⁴ *El Baix Penedès*, any 24, núm. 1.220 (17 d'agost de 1929).

1930. La Festa Major es va celebrar els dies 15, 16 i 17 d'agost.

Dia 15. Durant el matí es va celebrar l'ofici a l'església parroquial. Durant la tarda, ball al local de la Cooperativa d'Agricultors, també anomenada Societat de Treballadors del Camp, i a la Glorieta. També es van realitzar curses de bicicletes. Al guanyador se li va lliurar una copa.

Durant la nit, castells de focs artificials i traques. També es van realitzar els balls de nit a les societats esmentades anteriorment.

Dia 16. Durant el matí, com el dia anterior, es va realitzar actes religiosos dedicats a la patrona Santa Maria. Va tenir lloc una cercavila i un concurs de patinets.

Durant la tarda, es van realitzar balls i cercaviles pel carrer, com, per exemple, els balls de bastons. També van actuar els Xiquets de Valls. La Carabasa Loca, un grup d'animació, es va encarregar de fer riure petits i grans.

Durant la nit, ball i sardanes a les societats recreatives esmentades anteriorment. Els forasters tenien entrada lliure.

Dia 17. Bàsicament es van celebrar els mateixos actes, però, a més a més, es va prendre un vermut en honor als socis de les dues societats. Cal destacar que els serveis d'autobusos entre Vilafranca i el Vendrell van tenir preus reduïts, segons el corresponal de l'article, ja que la majoria de forasters es dirigien a Bellvei amb autobús en substitució del carro.³⁵

En aquesta Festa Major van actuar les orquestres Salas i Torelló, al local de la Glorieta i a la Societat de Treballadors del Camp respectivament.³⁶

1931. El pressupost de cinquanta pessetes que estava destinat a la celebració de la Festa Major d'aquesta any va ser retirat per ser utilitzat per pagar els rètols dels canvis de nom de les places i els carrers a causa de l'inici de la II República.

1934. Durant els dies 15 i 16 d'agost les Societats van celebrar els balls i els concerts que acostumaven a realitzar cada any. Els de la Societat de Treballadors Agrícoles van tenir al seu càrrec l'orquestra la Catalana, de Granollers.³⁷

1935.

Dia 15. A primeres hores del matí, els grallers van fer les matinades, recorrent els carrers del poble.

A les deu del matí, els castellers del Vendrell van actuar aixecant nombrosos castells.

A les onze del matí, es va cantar l'ofici a l'església en honor a la patrona del poble.

Durant la tarda, es van ballar sardanes a la plaça de la República.

Durant la nit, es van cantar serenates i es va fer ball a la Glorieta i a la Societat de Treballadors del Camp amb dues conegudes orquestres.

Dia 16. A les deu del matí, es van dur a terme curses de bicicletes. El guanyador es va emportar una copa.

A les cinc de la tarda, es va realitzar un partit de futbol entre l'equip de Bellvei i el Seldaña. Durant la nit, es van celebrar balls en ambdues societats.

Dia 17. Al matí, es va realitzar una excursió a la Muga i a la Cobertera.

A la nit, es va fer un gran ball de gala a la Glorieta i les festes van acabar amb una gran traca valenciana.³⁸

35 *La Vanguardia*, 13 d'agost de 1930

36 *El Baix Penedès*, any 25, núm.1272 . 16 d'agost de 1930.

37 *El Baix Penedès*, any 29, núm. 1.479 (11 d'agost de 1934).

38 *La Vanguardia*, 16 d'agost de 1935.

FESTA DE SANT ROC

El dia de Sant Roc era el 16 d'agost i els habitants dels pobles li tenien devoció perquè es deia que la seva presència guaria tots el malalts de la pesta i evitava que hi hagués epidèmies d'aquesta malaltia al poble. Segons la tradició, el mateix sant va contraure aquesta malaltia -la pesta- i li van començar a sortir unes ferides molt virulentes a causa de la infecció. Ningú no va voler saber res del sant, i va ser rebutjat i abandonat fins que va quedar sol i deambulant mig mort pel carrer. Un dia, passava un gos pel carrer i, en veure el sant, s'hi va acostar i li va llepar les ferides per tal de curar-lo. A més, per poder-lo alimentar, va anar a buscar crostons de pa. Un cop el sant va quedar curat del tot, es va prometre que mai abandonaria aquell gos que l'havia salvat fins que fos viu.

A partir d'aquesta història, és creença popular que el dia de Sant Roc el gos del sant sempre volta pel poble espantant els gossos rabiosos. Per això cal recollir tot el pa necessari que es trobi per deixar-lo en un racó perquè el gos se'l pugui menjar quan hi passi. Aquest dia era l'únic en el qual els gossos podien entrar a l'església. Tothom invocava els gossos perquè no vingués la pesta. És per això que aquest podria ser un dels motius pels quals, a Bellvei, l'últim dia de la Festa Major s'anomena *el dia del gos*. Un altre també podria ser perquè l'últim dia tothom té més mandra i cansament, però de totes maneres hem de considerar les dues suposicions.

Tenim constància que es va realitzar aquesta festa a Bellvei a l'agost de 1836, dedicada a sant Roc. El que us explico a continuació és el desenvolupament d'un judici on hi ha constància de dita festa i dels fets que van succeir aquell any.

El 12 d'agost de 1841, Pau Urgell i Josep Esplugues, que eren escolans i que s'encarregaven dels afers de l'església, segons havien decidit el dia 1 d'agost l'alcalde, la resta de regidors de l'Ajuntament i altres veïns a la Casa Capitular, van demandar Joan Urgell perquè pagués 43 lliures -moneda de compte de valor de 20 sous o 240 diners-, 3 sous -unitat de compte de valor de 12 diners- i 3 diners -unitat de llei de la moneda de plata-, un cop comptades les despeses, per les dues botes de vi de caritat recollides als veïns de Bellvei per al sufragi de les ànimes del Purgatori i per a la Festa de Sant Roc, festa que es realitzava cada any, botes de vi que ell havia venut, com a regidor, l'any 1836.

Representa que durant la celebració de la Festa de Sant Roc es devia vendre vi als veïns de Bellvei per tal que aquests contribuïssin en el sufragi de les ànimes del purgatori. Era un acte religiós que consistia a oferir ajudes a les ànimes del purgatori amb l'objectiu que aquestes deixessin d'estar al purgatori per passar al cel, i una de les maneres d'ajudar-les consistia a comprar vi; m'imagino que els diners recaptats anirien a parar a mans de l'església, en cas que no fossin reclamats per altres motius, com veureu a continuació.

El demandat, Joan Urgell, diu que es veritat que ell vengué el vi i que s'encarregà d'administrar els diners de la venda, ja que així van decidir-ho els membres de l'Ajuntament i altres veïns, els qual volien destinar els diners recaptats a un pagament que havia demanat *la facció* -en teoria els carlins-, però que mai va arribar a efectuar-se, i que per això ell es va quedar els diners fins que no li donessin nova ordre. Passats cinc o sis mesos de tenir els diners a casa seva, li van entrar a robar, i es van emportar tots els diners recaptats més les joies de la seva dona. El demandat defensa que es va posar a cridar per demanar ajuda, però que ningú no hi va acudir. Posteriorment va anar a veure l'alcalde per explicar-li el que havia a passat i per fer-li entendre que ell no havia de pagar res, ja que s'havia comès un robatori.³⁹

39 Informació extreta de: Llibre de Conciliacions (1821-1845). Arxiu privat d'una família de Bellvei.

FESTA PUNTUAL 1887

El 18 de juliol de 1887 es va realitzar una festa amb motiu de la presa de possessió del capellà del poble. A les quatre de la tarda, les campanes van començar a anunciar la festa. A continuació, es van reunir a la Casa de la Vila els regidors, el jutge municipal, el secretari, el professor d'instrucció primària i altres persones convidades a la festa. Un cop reunits, es van dirigir cap a la rectoria del poble, la qual està situada a unes passes de la Casa de la Vila. Allà es trobaven reunits el capellà que havia de prendre possessió, Andrés Posa -canònic lectoral de la Catedral de Barcelona-, Joan Sanpere -capellà del Vendrell-, Francisco Ferrer -capellà de Calafell-, Josep Vidal -capellà de la Gornal- i molts altres capellans. A continuació es van dirigir a l'església, on el canònic va donar possessió al nou capellà, realitzant una gran cerimònia. Després van venir els parlaments, que van commocionar els veïns, ja que a més d'un feligrès li van caure llàgrimes d'emoció. Posteriorment les personalitats eclesiàstiques es van dirigir cap a la rectoria, on els esperava un aperitiu. Hi va haver més d'un discurs i es va brindar per la pau i la unió de tots els veïns de Bellvei, els quals van manifestar el desig de ser uns feligresos fidels i estar d'acord amb tot el que dictés el nou rector.

Aquest any va caure una gran pedregada que va causar grans destrosses al terme municipal, concretament va danyar els camps d'oliveres i les vinyes, per la qual cosa molts pagesos van haver de resignar-se a tenir una collita desastrosa. Algunes propietats, com, per exemple, les dels senyors Francisco Sans i José Urgell, van quedar molt danyades a causa de la pedregada.⁴⁰

FESTA DE LES BANDERES

Aquesta festa va tenir lloc a Barcelona el 24 d'abril de 1921. S'hi van homenatjar totes les banderes dels sometents d'arreu de Catalunya que hi van acudir, i un d'ells va ser el sometent de Bellvei. La bandera que va prendre més protagonisme va ser la del Sant Crist del sometent d'Igualada. A un quart de dotze d'aquell diumenge, el bisbe de Barcelona, Ramon Guillaumet, es va encarregar de beneir totes les banderes dels diferents sometents que hi van assistir. El sometent era un grup paramilitar format per gent armada no professional, creat en època moderna i suprimit amb el decret de Nova Planta de 1716 però posteriorment reinstaurat, fins que la Constitució de 1978 va abolir-lo definitivament.⁴¹ Alguns dels membres del sometent eren Manuel Vidal, de cal Badejer, i Joan Mañé Pujol, de cal Triguet.

LA FESTA DE L'ARBRE

Pel que fa a la seva història, indiquem que, des de fa molts anys, se celebren moltes festes en les quals l'arbre és un element simbòlic. La Festa de l'Arbre de Bellvei n'és un clar exemple. Normalment, aquestes festes celebrades amb arbres tenen com a motiu principal l'ecologisme i el civisme. Moltes escoles participen activament en aquestes festes per tal que els nens i les nenes siguin conscients de la importància de la natura. Aquesta característica també es compleix en la festa realitzada a Bellvei.

Al segle XIX, per influència dels revolucionaris francesos de 1789, es va estendre el costum de plantar i homenatjar al centre del poble, normalment en una plaça, un arbre com a símbol de llibertat. També cal destacar que, a causa de la influència de la religió cristiana, la festa de l'arbre

⁴⁰ *El mercantil*, 22 d'agost de 1877.

⁴¹ *La vanguardia*, 26 d'abril de 1921.

normalment celebrada al mes del maig en algunes localitats, es va començar a celebrar el dijous sant. A més, també hi va haver una transformació en el nom, la festa va passar a anomenar-se de l'*arbre de maig* a l'*arbre de la creu*. Cal remarcar que, per influència del cristianisme, la festa tendia a acabar amb una processó pels carrers del poble que finalitzava a la Creu del Terme. A causa de l'existència del monument de la Creu del Terme al poble de Bellvei, podríem pensar que també es va realitzar aquesta processó, però el fet es que tant els llibres d'actes de l'Ajuntament com articles periodístics que parlen de la festa de l'arbre a Bellvei no fan referència a cap processó, ni a cap canvi de nom de la festa.

Entitat organitzadora de la festa

La Liga del Árbol Frutal y del Arbolado en general de Bellvey⁴² era l'associació que s'encarregava d'organitzar dita festa. Els seus estatuts van ser aprovats en assemblea el 30 de març de 1926. La seu d'aquesta associació es trobava a la Casa Consistorial. El seu ideal era el de fer respectar tots els arbres i la fruita que aquests produïen, així com també fomentar l'amor cap als arbres, fent despertar el sentiment de bellesa estètica. També inculcaven aquest sentiment cap als ocells i la resta de plantes que aportessin beneficis. Tenia com a objectiu formar ciutadans que en el futur poguessin ser útils per a la societat i per al país.

Aquesta associació estava integrada per quatre tipus diferents de socis:

- Socis numeraris: aportaven 6 pessetes anuals
- Socis numeraris benemèrits: aportaven 6 pessetes anuals més diversos donatius.
- Socis protectors: aportaven un o més donatius en metàl·lic inferiors a 6 pessetes o simplement premis i objectes diversos.
- Socis honoraris: formen part d'aquest grup les persones que prestin grans serveis a l'entitat. Grans personatges com el cap de l'Estat espanyol, el capità general de la 4ª regió, o l'alcalde de Bellvei, Jaume Totusaus Escofet, entre d'altres.

Tots els socis estaven convidats a les festes que l'associació realitzés, gaudien d'alguns avantatges i defensaven que la millor recompensa era la de poder cooperar en una obra de reconstrucció de la pàtria i de la societat.

A continuació, vull fer referència a un seguit d'articles dels estatuts d'aquesta entitat que tracten alguns aspectes relacionats amb el desenvolupament de la festa, i penso que són de gran importància per la informació que aporten.

Segons l'article 24 dels seus estatuts, dintre del mes o els mesos en els quals se celebressin les festes es podia convocar el Consell General, amb una anticipació almenys de 6 dies en referència al dia de celebració de la festa, amb l'objectiu de mostrar l'estat econòmic de l'associació.

Segons l'article 26, cada any, en determinats dies, se celebrava la Fiesta del Árbol Frutal, en la qual s'homenatjava els més vells, els més pobres i els més desvalguts, es repartien bons per als més treballadors i es premiava els nens que haguessin tingut més cura dels arbres al seu càrrec -és a dir, de l'arbre que posteriorment creixeria de la llavor que havien plantat en una torreta-, els socis que haguessin plantat arbres fruiters als seus camps i les persones i les entitats que l'associació considerés necessari. Era indispensable que els nens i les nenes premiats estiguessin escolaritzats a l'escola de Bellvei.

Segons l'article 29, l'Associació es comprometia a obtenir un -o més d'un- lloc destinat a plantar els arbres, així com també dipositar-hi els testos amb les llavors. Un cop els arbres creixien, podien ser plantats a la via pública o repartir-se entre els socis.

42 Acte de constitució de la "Liga del Árbol Frutal y el Arbolado en general de Bellvey". Fons d'associacions 1109. Arxiu Històric de Tarragona.

Antecedents

El 5 d'abril de 1926 es va celebrar per primera vegada la Festa de l'Arbre a Bellvei, però anteriorment ja s'havia intentat celebrar. Tenim constància d'aquest fet perquè, en la sessió plenària del 27 de febrer de 1915, es destinen 50 pessetes del pressupost de l'Ajuntament a la realització de la festa de l'arbre. Ara bé, en la sessió plenària del 10 d'abril de 1915 es dona compte que no s'ha pogut realitzar la festa per la manca de terreny i es decideix celebrar-la al desembre següent si és que es troba algun terreny per poder plantar l'arbre, que al cap i a la fi és el protagonista de la festa. Finalment, el 2 d'octubre de 1915 s'acorda eliminar les 50 pessetes del pressupost destinades a celebrar la festa a causa de la impossibilitat de trobar un terreny on poder plantar l'arbre.

En referència al marc polític de la festa, en el Reial Decret de 1904 trobem l'origen administratiu de la festa de l'arbre a Espanya.

Posteriorment, el Reial Decret de 1906 obliga els ajuntaments a tenir una partida anual per sufragar les despeses d'aquesta festa en el cas que es realitzi. Uns anys més tard, concretament l'any 1914, es funda la Sociedad de Amigos del Árbol en el context estatal, la qual és considerada d'utilitat pública pel Reial Decret del 16 d'octubre de 1914, consideració que esdevé un incentiu més i una ajuda per celebrar la festa. Finalment, el Reial Decret del 15 de gener de 1915⁴³ obliga els ajuntaments a organitzar aquesta festa. És per això que tenim constància que, per primera vegada, l'any 1915 s'intenta celebrar la Festa de l'Arbre a Bellvei.

Desenvolupament

La festa va ser un gran èxit, i hi van assistir un gran nombre de famílies d'altres pobles de la comarca. Hi van assistir Daniel Llopart, delegat governatiu, juntament amb la seva dona, acompanyats de tots els membres de l'Ajuntament (Jaime Totusaus Escofet, alcalde; José Galofré i Lorenzo, tinent d'alcalde; Sans, Romeu, J. Mañé i A. Mañé, regidors, i Josep Urgell Figueras, secretari) i altres personalitats, com Joan Salvatella, mestre de Barcelona i president de la Liga del Árbol Frutal de Santa Coloma de Gramenet; Joaquim Canals, el capellà del poble, i els mestres Josep Borrell Bernat i Maria Castillo Visa, mestres de l'escola local. Els nens i les nenes eren uns dels protagonistes de la festa, i duïen un vestit especial per a l'ocasió. Els nens portaven un jersei blanc i un llaç al pit dels colors de la bandera espanyola i les nenes portaven una bata blanca i un llaç igual que el dels nens. Les banderes de les escoles nacionals onejaven artísticament guarnides.

La festa començà a les dues amb un repic de campanes i amb el recorregut d'una banda pels principals carrers del poble fent sentir les peces més importants del seu repertori i animant la gent perquè hi acudís. Seguidament, a dos quarts de tres es donà l'inici oficial de la festa amb la benedicció dels arbres i les llavors que havien estat repartides als nens i les nenes que eren alumnes de l'escola de Bellvei per part del capellà. A continuació, els nens i les nenes, amb els seus mestres i amb les autoritats i la resta de veïns del poble, es van dirigir al lloc on havien d'efectuar-se les plantacions dels arbres. Un cop verificades les plantacions, les autoritats es van dirigir a la tribuna aixecada a la plaça Nueva, on van procedir al repartiment de les llavors per als nens i les nenes i assistiren al recital de versos al·ludint a la Festa de l'arbre i als exercicis d'educació física que també realitzaren els infants. El recital de versos dels nens va rebre molts aplaudiments per part del públic. Les nenes van cantar l'*Himno al Árbol* i els nens l'*Himno de la Previsión*, que era un cançó escolar composta l'any 1913 per Juan Luis Cordero i Felipe L. Colmenar. Les autoritats també van parlar i van ser molt aplaudides. En la cloenda de la festa, el patronat organitzador de la festa i de la

43 http://www.turismoyarte.com/fiestas/fiesta_del_arbol/fiesta_del_arbol1.htm.

constituïció de la Liga del Árbol Frutal y del Arbolado en General va obsequiar els nens i les nenes amb un gustós berenar i també va obsequiar Salvatella amb un conjunt de mapes que comprenien l'àlbum geogràfic descriptiu de Catalunya.

La taula següent mostra les despeses que va haver de sufragar l'Ajuntament per tal de realitzar la festa.

Despeses de la Festa de l'Arbre	
Orquestra	45 Pessetes
4'200 kg de pernil	44'10 Pessetes
Compra d'arbres	20 Pessetes
Cintes per a llaços	14 Pessetes
Construcció de la tribuna	15 Pessetes
125 tarongers a 0'50/unitat	6'25 Pessetes
Despeses del viatge de Salvatella i altres personalitats	35 Pessetes
Lloguer del cotxe per dur els arbres	13 Pessetes
Fil	0'60 Pessetes
125 panets a 0'15/unitat	18'75 Pessetes
2 Sacs de ciment	5'40 Pessetes
120 Papers per resguardar el berenar	6 Pessetes
Total	223,30 Pessetes

(Font: Llibre d'Actes Municipals de l'Ajuntament de Bellvei.)

LA VINGUDA DEL REI ALFONS XIII A BELLVEI

Segons la memòria oral, el rei Alfons XIII va passar per Bellvei el mateix dia que es va inaugurar el sanatori marítim de Calafell, és a dir, el dia 23 de maig de 1929. El rei venia de Barcelona i era típic que a tots els pobles per on passava es fes una arcada a l'entrada del poble amb fulles de palmera i amb boix, per donar-li la benvinguda.

Bellvei no va ser un excepció. El fet és que va succeir una cosa inesperada. El rei venia de Barcelona amb un cotxe Hispano-suïça descapotable acompanyat, segons el testimoni de Josep Mañé Mañé,⁴⁴ del seu ministre Romanones. Per tots els pobles per on passava, el rei s'aixecava del cotxe i saludava a tothom, però quan va passar per Bellvei es pertorbà perquè va entrar al poble i no va veure cap arcada que li donés la benvinguda. No va ser fins ben endins que va trobar que l'arcada que li donava la benvinguda estava localitzada al mig del poble i no pas al principi, com a la resta de localitats. La multitud l'esperava, hi havia les dues escoles locals, tant la de nens com la de nenes, amb banderetes d'Espanya, cridant "Viva el rey!", concretament al mig de la carretera,

⁴⁴ Josep Mañé Mañé va néixer a Bellvei el 30 de novembre de 1921, a cal Griera. Des de ben jove va estar vinculat a l'Ajuntament realitzant diversos tràmits administratius, com la correspondència, escriure a màquina, etc. L'any 1938 va passar a ser secretari, ja que el seu predecessor va ser cridat per prestar servei a l'exèrcit. Firmava el seu pare Josep Mañé Rius, ja que ell era menor d'edat. Testimoni de l'arribada del rei Alfons XIII a Bellvei.

a l'alçada del carrer de les Dues Províncies, ja que representava que era l'entrada de Bellvei i de la província de Tarragona. Els nens estaven situats a la part esquerra de l'arcada dirigint-se cap a Tarragona, juntament amb les autoritats -just a la placeta de davant de Cal Carruè-, i les nenes estaven situades a l'altra banda.

El rei no comprenia què passava i va decidir fer parar el cotxe. Tothom se'n va estranyar i es va preguntar què succeïa, perquè era un fet que no estava previst. Es va dirigir cap a l'alcalde Jaime Totusaus i li va preguntar quin era el motiu pel qual l'arcada estava situada al mig del poble i no pas al principi. Llavors l'alcalde li va contestar explicant-li el problema territorial que existia a Bellvei, que el poble estava dividit en dos municipis i en dues províncies, la banda dreta del carrer Dosprovíncies pertanyia al nucli de les Casetes de la Gornal, que formava part del poble de Castellet i la Gornal, és a dir, de la província de Barcelona, i la banda esquerra pertanyia a Bellvei, és a dir, a la província de Tarragona. El rei va prendre nota d'aquest problema i va comentar a la gent present que l'arreglaria, que no patissin perquè, quan arribés a Madrid, ho solucionaria. Només una petita reflexió: actualment estem a 2011 i la cosa encara dura, i des de 1929 fins a 2011 a causa d'aquest fet s'ha creat més d'un problema.

FESTA ESCOLAR

Tant l'any 1935 com el 1936 els nens de l'escola de les Casetes de la Gornal van celebrar dues festes per commemorar la fi del curs. L'escola estava situada al pati de cal Lluïset, que pertanyia al terme de les Casetes de la Gornal, ja que aquest pati no formava part del terme de Bellvei. L'escola estava formada per un edifici i un pati interior en el qual es va celebrar la festa. L'edifici disposava d'una segona planta habilitada per donar classe, on hi havia la tarima de la professora -la seva taula estava una mica més elevada que la dels alumnes per demostrar que ella era l'autoritat i la que manava-. A més, hi havia gairebé una vintena de pupitres amb les seves respectives cadires i diversos mapes enganxats amb un pal a l'extrem, que estaven dipositats en un prestatge. Si fa no fa, la classe comptava amb vint o trenta alumnes, tant nens com nenes, l'escola era mixta. La religió no hi era present i les classes s'impartien en català. El testimoni que m'ha explicat el desenvolupament de la festa, la Carmeta Brunet Tort,⁴⁵ recorda que la mestra que tenien es deia Maria Mestres, era originària de l'Arboç i la defineix com una mestra molt catalana, ja que diu que, gràcies a ella, va aprendre el català. Em va explicar que malauradament la seva mestra va morir durant la guerra en un xoc de trens que va tenir lloc a prop de Martorell.

Anteriorment tant la Carmeta com els altres nens i nenes de les Casetes anaven a l'escola de Bellvei, els nens a l'escola situada al carrer de San Cristóbal -que per cert tenia una façana d'una arquitectura fascinant-⁴⁶ i les nenes a l'escola situada en una de les sales de l'Ajuntament. El problema va sorgir quan l'Ajuntament els va obligar a pagar per anar a l'escola de Bellvei, amb l'argument que l'escola on anaven no corresponia al seu terme; a partir d'aquest fet van crear una escola a les Casetes.

L'any 1935 es va realitzar la festa de final de curs simplement per ensenyar als pares i a tothom qui volgués els treballs que havien realitzat els alumnes durant el curs, com per exemple un mapa de les comarques de Catalunya. La Carmeta m'explica que ella també el va fer i que li va quedar molt bé, però que la mestra, amb color vermell, li va posar el següent: "O tot en castellà o

45 La Carmeta Brunet Tort va néixer a les Casetes de la Gornal l'any 1921 i va participar en la Festa Escolar de l'any 1936.

46 Vegeu a l'Àlbum fotogràfic la fotografia núm. 5. L'escola dels nens de Bellvei. Cedida per Joan Vidal.

tot en català”, ja que la Carmeta havia escrit en el mapa alguns noms en castellà i alguns altres en català.

La festa gran va ser el dia 14 de juliol de 1936, quatre dies abans que esclatés la Guerra Civil Espanyola (1936-1939). Fixeu-vos amb quina normalitat vivia la gent només quatre dies abans de l'esclat del conflicte. L'objectiu de la festa era recaptar suficients diners per a la creació d'una biblioteca a l'escola. No es va fer pagar entrada als assistents, simplement feien aportacions voluntàries.

Durant la festa, es van realitzar diversos balls sobre l'entaulat, moltes de les lletres dels quals animaven la gent a participar donant diners. Els balls van ser els següents:

-*El mocador*. En aquest ball l'element protagonista era el mocador. Les noies eren les qui el portaven i anaven cantant les diferents coses que es podien fer amb el mocador. Acompanyaven les cançons amb gestos que representessin el que deien. Per exemple, cantaven que el mocador s'utilitzava per fer farcells, per resguardar-se de la pluja o per lligar-se'l al coll.

-*Au, anem cap a la fira!* En aquest ball tant nens com nenes anaven cantant les coses que desitjarien tenir i que, per tant, podrien trobar en una fira. Cantaven cançons com la que deia "jo vull una nina, jo vull una bicicleta, jo vull una regadora per regar les plantes [...]."

-*Les calces d'en Jan*. Aquest ball es ballava en rotllana, un nen es posava al mig i tots els altres al seu voltant. La Carmeta em va explicar que el nen que es va posar al mig de la rotllana era en Javier i que els altres nens i nenes es van posar al voltant seu i anaven cantant la següent cançó:

*Tinc unes calces de fil i cotó.
Les calces, les calces, les calces d'en Jan.
En Jan, qui ho diria, les calces del Jan!
Butxaca al darrere, butxaca al davant,
botons a l'esquerra, botons a la dreta
les calces, les calces, les calces d'en Jan.*

Anaven cantant aquest cançó i així successivament donant tombs a la rotllana.

-*El cirer*. Amb motiu d'aquest ball van crear un *cirer*, el qual estava format per un tronc d'un arbre natural guarnit amb unes boletes de cotó tenyides de vermell i entrellaçades amb un fil que penjava de l'arbre. A més, les noies portaven a les mans un pomet i a les orelles portaven com a arracades les boletes de cotó amb un fil, que simulaven cireres.

-*La guardiola*. Tal com diu el nom del ball, els nens i les nenes anaven ballant i cantant una cançó relacionada amb una guardiola per manifestar el desig que tenien perquè els espectadors col·laboressin aportant una quantitat petita de diners.

-*El bon rei*. A continuació podeu veure la lletra de la cançó que cantaven quan feien aquest ball i els comentaris que em va fer el testimoni de la Carmeta.

*Hi ha deu noies per casar
que se'n van a passejar...
Hi ha l'Annetta, la Laieta,
la Paulina i la Claudina –llavors dèiem "Oh eh, oh eh", aixecant els braços cap enlaire.
Hi ha la Maria i la Mercè
i l'airosa Montserrat*

*i la xica Trinitat;
hi ha la Teresona
i també hi ha l'Angelona -ho dèiem amb un to més greu per deixar veure la malícia que li
teníem.*

El bon rei com sap dansar!

*Amb cada una un volt darà -el rei ens agafava la mà i ens feia fer un volt. El rei era el
Josep de cal Pau de la Seta, que li vam fer una corona de cartró, com un retallat perquè fos
com una corona de rei.*

*Una Anneta -i agafava la mà a la noia que feia d'Anneta i feien un volt-, una Laieta -feia
una altra vegada el mateix amb tots els noms, i, quan arribava l'Angelona, deia: "I tres volts
a l'Angelona." Llavors totes picàvem de peus a terra perquè teníem malícia, perquè amb
totes feia un volt i amb l'Angelona en feia tres.*

El bon rei s'ha de casar

i una noia ha de buscar,

no és l'Anneta, ni Laieta,

*ni Paulina -anava dient tots els noms fins que arribava l'Angelona, i amb aquesta s'hi
casava. Llavors totes picàvem de peus a terra per la malícia que teníem, el rei agafava
l'Angelona i anaven a fer un tomb al voltant del tablado i totes nantrus al darrere d'ells
amb tota la malícia.*

Entre ball i ball els grups de nens i de nenes recitaven poemes d'autors coneguts. Per exemple, la Carmeta en va recitar un que es deia *La Margaridó*. Quan vaig anar a parlar amb ella, vaig quedar molt sorprès perquè, després de 75 anys, encara se'n recordava perfectament. Vaig quedar realment bocabadat. El poema que em va recitar de memòria amb les seves paraules és el següent:

*Avui l'he vista passar,
menudeta, formosa i blanca,
enutjant-se un cap bufó,
innocent la mirada*

*Amb un ritme airós i gentil
com les aletes d'un àngel,
fent exclamar qui la veu:*

"La mestressa ja passa."

*Son pare és un home honrat,
treballador com cap altre,
que se la mira de tot cor
i se la menja a mirades,
veient en aquella faç
la muller inoblidable.*

*Era un dia plujós d'hivern
que sa volguda companya
va posar la vista al cel
i poc després l'anima.*

*Cada dia al dematí,
alegre però recatada,*

*va decidida cap a la plaça,
mercadejant afanyada,
encantant tothom amb el cistell a la mà.
Flors d'aquestes tan gemades
sols floreixen als jardins de la terra catalana.*

Un altre dels alumnes que van ballar, Josep Miravent⁴⁷ -de cal Pau de la Seta-, va recitar l'*Himne a Catalunya* compost per Àngel Guimerà.

*¡Oh, Catalunya, mare nostra,
mare del cor que venerem,
respira fort i aixeca el rostre:
mentre el món sigui món te voltarem.
Avant, avant, que ets nostra mare!
Sàpiga't tu, que Déu ja et sap,
i el teu terror és teu encara
amb l'ànima damunt, de cap a cap.
Regada amb sang, ta terra és bona,
tingues al mar clavats los peus,
un braç enlaire per l'escona,
i amb l'altra arrapa't fort als Pirineus.
Amb nostra llengua franca i noble
crida'ns a tots, que et respondrem;
som una raça i som un poble,
i tan drets com caiguts poble serem.
Caiguts avui i enmig de runes;
demà el peu ferm i enlaire els cors;
sense captar d'enlloc engrunes,
sense lligams de ferro ni de flors.
Va, doncs, oh Pàtria, que t'ho imploren
damunt la terra els qui s'hi estan,
davall la terra aquells que foren,
i més lluny que els estels els que vindran.
Que no ets pas morta; ets adormida.
Amb ta bandera els vents remou;
sigui tothom a l'embranchida,
i cauran els castells quan diguis: Prou!*

Pel que fa a la indumentària, les nenes portaven unes faldilles arrugades, una brusa blanca amb quadrets i un mocador negre a l'espatlla i els nens portaven una camisa blanca i uns pantalons de color fosc. Tots els nens anaven iguals i totes les nenes també.

La festa va tenir lloc a mitja tarda al voltant de les cinc. Els nens i les nenes ja anaven vestits de casa seva, però, si s'havien de canviar alguna peça o posar-se algun ornament, entraven dintre d'una pallissa que es trobava al mateix pati on hi havia l'entaulat.

⁴⁷ Josep Miravent de cal Pau de la Seta va néixer a les Casetes del la Gornal el 30 de juliol de 1922. És el testimoni que ens ha explicat el desenvolupament del Carnaval en l'etapa Republicana.

Un cop finalitzat el ball, segons el que em va explicar la Carmeta, els de la caixa -un banc- els van obsequiar amb una llibreta. Per guanyar diners havien de comprar uns segells per enganxar-los a la llibreta, i quan havien reunit una quantitat de segells els de la caixa els donaven diners. “Ningú ho va aconseguir, tothom ho va deixar córrer”, afegeix la Carmeta. La mestra era qui s’encarregava de la música, tocava amb el piano les diverses cançons que van ballar.

Finalment, van aconseguir crear la biblioteca, formada per llibres i mapes, però, desgraciadament, l’1 de setembre de 1938, quan un avió alemany va bombardejar⁴⁸ Bellvei, va caure una bomba a l’escola, per la qual cosa va quedar molt destrossada i tots els llibres i els mapes de la biblioteca es van cremar i no es va poder salvar gairebé res.

Tots aquets detalls els podreu veure en una fotografia⁴⁹ on es pot apreciar el lloc de la festa, el públic assistent, l’escenari, el piano, i com els nenes i les nenes estan fent una fila per rebre l’obsequi.

ACTES FESTIUS PUNTUALS

El 2 de març de 1876 arribà a l’Ajuntament de Bellvei un telegrama del governador civil on es confirmava que la guerra havia acabat. El conflicte al qual fa referència era la Tercera Guerra Carlina, que va durar des del 1872 fins al 1876. Els regidors de l’Ajuntament van acordar convocar els veïns per informar-los que, amb motiu del final de la guerra, havien de guarnir amb il·luminacions i domassos, és a dir, amb peces de roba normalment fetes de seda natural, d’un sol color, amb una sola trama i un sol ordit, els seus balcons o finestres els dies 4, 5 i 6 de març, i que s’ajornaven per a un altre moment les festes que s’havien de celebrar per commemorar l’acabament del conflicte.

El 19 de març de 1876, segons un ofici del governador, es declaren els dies 20, 21 i 22 de març Festa Nacional de la Pau. Aquests dies s’havia de celebrar la festa amb motiu de la fi de la guerra. Per tant, les festes que l’Ajuntament va decidir ajornar es van celebrar durant aquest dies.

El 22 d’abril de 1886 els regidors de la Casa Capitular van acordar assistir a les funcions religioses que es van celebrar el Dijous Sant, el Divendres Sant i el Diumenge de Resurrecció i acompanyar el *vaticà* -el mossèn- el Diumenge de Resurrecció a visitar els malalts pobres, com era costum de fer cada any amb motiu de la Setmana Santa.

El 24 de juny de 1886 l’Ajuntament va decidir assistir a les processons que es van realitzar pel poble amb motiu de la Nativitat de Sant Joan Baptista i del Corpus Christi. Podem afirmar que aquest costum ha perdurat fins als nostres dies, ja que actualment a Bellvei també es realitza aquesta processó, prenent el major protagonisme les catifes fetes a partir de calç, típiques de Bellvei.

El 7 de gener de 1894 els membres de l’Ajuntament van acordar que, durant els dies de Carnaval, es prohibia l’ús d’uniformes militars, vestits eclesiàstics i, en general, de tots aquells vestits que anessin en contra de la moral i de l’ordre públic.

En el Ple celebrat el 31 de gener de 1909 es van tractar certs aspectes sobre la il·luminació que ens donen petits detalls de gran importància. Per exemple, es va decidir que, durant els dies de la Festa Major, les *faroles de petroli* cremarien durant tota la nit, per Nadal fins que no s’acabés el ball i el Divendres Sant s’encendrien per a la processó i s’apagarien quan aquesta acabés.

48 *La Vanguardia*, 4 de setembre de 1938.

49 Vegeu a l’àlbum fotogràfic la fotografia núm. 3. Cedida per Carmeta Brunet Tort.

Per tant, a partir d'aquest detalls, podem dir que durant la nit de Nadal es feia ball possiblement a les dues societats, la Glorieta i la Sala Nova, i no a la plaça per les condicions meteorològiques, i que la processó del Divendres Sant ja es feia a la nit com actualment.

El 8 de febrer de 1926 el president del comitè de la Unió del Vendrell es va dirigir a l'alcalde de Bellvei explicant-li que s'havien de fer un seguit d'actes festius i populars per mostrar el goig per una gesta realitzada per aviadors espanyols. Els actes havien de consistir en l'actuació a l'església d'una orquestra que posteriorment recorreria els carrers del poble animant la gent. També s'havia d'hissar la bandera nacional en els edificis públics, com a l'Ajuntament o a les escoles.

A causa de la circular enviada pel governador civil el 12 d'octubre de 1927, l'Ajuntament acorda hissar les banderes estatals en tots els edificis públics i convida el veïnat a posar domassos als balcons i il·luminacions, i a assistir a la celebració del tedèum i a l'ofici de difunts en sufragi dels que van perdre la vida durant les campanyes del Marroc. Per homenatjar l'exèrcit espanyol, s'acorda canviar el nom de la plaça Nova pel de plaça del General Sanjurjo, fer un esmorzar o un dinar el mateix dia i organitzar balls amb música.

El 28 d'octubre de 1933, Josep Salas i Marquès, en nom i representació de Joan Vilella Puig, va adreçar-se a l'alcalde de Bellvei per demanar-li l'autorització per celebrar una festa popular en la via pública l'1 de novembre de 1933, coincidint amb el dia de Tots Sants. En la carta feia constar que actuarien l'Esbart Dansaire de l'Arboç i l'Orfeo Arbocenc, a més dels Castells del Vendrell, les gralles i balls de diables. Segurament es va celebrar aquesta festa, ja que, com podem observar, el sol·licitant no demana l'autorització amb gaires dies d'antelació confiant que l'hi concediran. A més, els grups ja devien estar contractats i hauria quedat molt malament dir-los que se suspenia la festa.

En el Ple que va tenir lloc l'11 d'abril de 1934 tots els regidors, juntament amb l'alcalde que en aquella època era el meu besavi, Joan Mañé Urgell, van tractar el tema de la celebració de la festa del tercer aniversari de la proclamació de la República el dia 14 del mateix mes. La festa havia de consistir en la celebració d'una manifestació des de la Casa de la Vila que recorregués tots els carrers del poble incloent-hi també els de les Casetes de la Gornal, amb música.

Foto 1

Foto 2

Foto 3